

Den kloge Kone i Reerslev

Ved Christian Olsen, Torpelund.

I Holbæk Amts historiske Aarvog 1923, S. 114—20, har jeg meddelt nogle Træk om den i sin Tid meget ansete og meget dygtige kloge Kone i Reerslev. Da jeg senere har været i Kontakt med hendes Plejedatter, skal jeg give nogle supplerende Oplysninger om dette mærkelige Menneske.

Plejedatteren, Fru Christiansen fortæller:

„... Mine Plejeforældre havde en Gaard i Reerslev, Plejefader Sørensen var en god Mand. Der var dem, der mente, at han var indskrænket, men det var han nu ikke. Hans Kone var meget striks og vilde helst bestemme det hele selv, saa han havde ikke meget at skulde have sagt, følgelig blev han af sine Bysbørn ikke regnet for noget videre. Jeg holdt meget af ham.

Plejemoder hed Ane Sørensen. Da der ikke var andre Børn i Ægteskabet, kom jeg, 6 Aar gammel, dertil som Plejebarn.

I den Tid, jeg gik i Skole, drejede mine fleste Tanker sig om dette ene: Bare Plejemoder ikke er vred paa mig, naar jeg kommer hjem — men det var hun desværre for det meste. Skete det, at hun mod Sædvane var i godt Humør, blev jeg saa glad, men hun var, som sagt, meget vanskelig at omgaas. Ingen kendte hende bedre end jeg. Ligegyldigt hvad der var ivejen, ramlede det ned over mig, baade paa den ene og den anden Maade. Heldigvis havde Gud udstyret mig med den Taalmodighed, der skulde til for at kunne holde hende ud, saa jeg kunde være hos hende og værne om hende lige til hendes Død. Naar Plejemoder var vred og vranten, var hun meget vanskelig at faa i Tale, vilde ikke se, endsige tale med dem, der søgte hendes

Raad. Undertiden var der Mennesker, der kom langvejs fra, og jeg maatte tit gaa i Forbøn for dem. Jeg har ikke, før De fortalte det, vidst, at hendes Moder havde været 10 Aar i Tugthuset, fordi hun, som klog Kone, havde hjulpet Syge med sine Raad. Det er rimeligt, at hendes Viden derom har bundfældet sig i hendes Sind som en god Portion Bitterhed, Haardhed, Trods og Mistænksomhed, og dersom jeg før havde kendt Moderens Skæbne, var jeg ikke gaet i Forbøn for de Folk, der vilde tale med hende.

Plejemoder læste aldrig i andre Bøger end i sin Salmebog. Hun havde dog en gammel Bog, vel paa Størrelse med vor gamle Bibel. Den var med meget gamle Typer, og Sætningernes Form var derefter. Bogen handlede om Urter og hvad de kunde bruges til og hvorledes de skulde tilberedes. Efter hvert Afsnit var der en Bøn til Gud om at lægge sin Velsignelse og Lægedom i disse Urter, saa de kunde blive til Nytte for levende Mennesker. Plejemoder læste aldrig i Bogen, ihvertfald har jeg ikke set det. Al sin Viden havde hun fra sin Moder, nogle af hendes Evner var sikkert nedarvede.

Undertiden havde de, der søgte hende, et Stykke Tøj med, som de viste hende, medens de forklarede Sygdommen. Det Tøj har maaske været fra de hjemmeværende Patienter.

I Haven havde vi forskellige Urter. Jeg husker bl. a. Balsam, Salvie, Myrthe, Malurt og Bukkar. Disse Urter brugtes nærmest til Krydderposer. Ude i Marken og i Mosen groede der andre Planter, som jeg plukkede til hende, deriblandt Bukkeblade.

Saavidt jeg véd var der ingen, der fik noget af alt dette. Det blev kogt i Vand. Et Par Gange om Aaret fik Malkekøerne hver en Flaskefuld af dette Urteafkog. Det havde de godt af, sagde Plejemoder.

Det var mit Hverv at melde hende, naar der kom nogen og vilde tale med hende. Naar jeg havde gjort det, forsvandt jeg.

Undertiden kom der Folk, der ikke kunde skrive, og saa maatte jeg ind og skrive Medikamenterne op, hvis det var noget, der skulde købes paa Apotheket.

I de første Aar, jeg var der, kom der Syge hver Dag, men da

Plejemoder blev ældre, syg og endnu utilnærmeligere, kom der ikke saa mange. Hun *forlangte* aldrig Betaling, det lod hun Folk selv om. Fattige Folk tog hun ikke noget af. Plejemoder vidste godt, naar Folk talte om hende bag hendes Ryg, og hun vidste ogsaa ofte, hvad der var sagt. Det hændte, at hun sagde til dem, der kom: „Troer I ikke jeg véd, at I siger saadan og saadan om mig“. Det skete ofte, at Folk havde sagt netop det, hun sagde, at de havde sagt, og saa var Folk paa det rene med, at hun vidste mere end andre.

Mærkeligt nok kurerede hun, der dog havde helbredt saa mange, aldrig paa dem, der var hos hende. — Ligeegyldigt hvad vi fejlede, fik vi ingen Raad. Hun *vilde* ikke hjælpe os. Enten henviste hun til Doktoren eller til kloge Mænd, der kunde læse for Tandpine og i det hele kunde en Del Kunster. Plejemoder blev daarlig i sine Ben, og i mange Aar havde hun altid Smerter i dem. Forpint, som hun var, maa vel noget af hendes Pirrelighed skrive sig derfra. Mærkeligt nok brugte hun ikke et eneste af sine egne gode Raad, men søgte Læge eller kloge Mænd. Ingen af dem havde dog Held til at kurere hende, der faktisk havde hjulpet saa mange andre.

Da jeg var Barn — og det hændte, at Plejemoder var i godt Humør — fortalte hun om gamle Dage. Saaledes husker jeg, at hun fortalte, at naar der skulde være Barnedaab paa de lidt større Bøndergaarde, skulde det altid være en Søgnedag. De, der blev bedt med til Barnedaaben, bar Mælk og Smør til Gildesgaarden. Ofte var der en 10—12 Vogne til Kirken. I den forreste Vogn var det lille Barn. Naar Vogntoget kom tilbage til Gildesgaarden, blev det modtaget med Musik — Hornmusik.

Og saa spistes der Grød og Klipfisk.

Aldrig saa snart var Maaltidet sat til Livs, førend Dansen begyndte. Forældre tog der lille Barn i deres Arme, og de dansede saa den første Dans med det. Derefter dansede man i tre Dage, og det gik lige lystigt til i dem alle tre.

Plejemoder fortalte ogsaa, at „Bøgebjerg“ somme Tider stod paa fire gloende Pæle, og at Trolde dansede derinde. De Trolde fortalte hun for Resten en hel Del om. Nissen talte hun kun

lidt om. Jeg kan huske, at der en Juleaften blev sat Grød op paa Loftet til Nissen, men jeg kan ikke huske, det skete mere end den Gang.

I Julen var det saaledes, at der overalt skulde være saa rent og saa stille. Intet maatte gaa rundt, saa jeg var jo glad, naar Rokken og Karterne blev sat paa Loftet, de skulde først bruges efter Jul.

Meget ejendommelig og mærkelig var Plejemoder, men hun var en god Kone. Kom der nogen og bad om noget, fik de altid en stor Portion, og det enten det nu var Mad, Uld eller andet. Bad de om Mælk, fik de den altid med Fløden paa — nogle fik endog en Klat Smør med.

Ofte kom der Smaafolk og købte $\frac{1}{2}$ Skp. Sæd. Et saa lille Kvantum er der jo ikke mange Landmænd, der bryder sig om at sælge, men Plejemoder gjorde det og dog fik hun saa godt som aldrig Betaling for det. Den Slags Ting tog hun ikke saa nøje.

Plejemoder, der var saadan en dygtig Kone i sit Hus, oplærte mig til at bestille noget, og da jeg blev konfirmeret, og hun omtrent samtidig blev saa daarlig i sine Ben, maatte jeg tage hendes Gerning op — den, jeg bestred lige til hendes Død. I de sidste Aar sad hun paa en Stol Dagen lang, læste lidt i sin Salmebog, skændte paa mig og klagede sig over sit daarlige Ben. Naar Plejemoder var træt, af at sidde, tog hun sine to Krykker og gik lidt omkring. Saadan gik Dagene for hende og mig.

Da Plejemoder laa paa sit Dødsleje, bad hun mig om at brænde den værdifulde Urtebog; hun vilde ikke have, at andre skulde læse i den. Jeg selv havde saa liden Interesse for den Slags Ting, for ellers havde jeg vel nok bedt om at faa Lov til at beholde den; men jeg tror ingenlunde, at jeg havde faaet den. Jeg opfyldte hellere end gerne hendes Ønske. Da Bogen omtrent var brændt, bar jeg de forkullede, men endnu glødende Rester ind til hende, saa hun kunde se, at hendes Ønske var opfyldt.

Min kære Plejemoder, Ane Sørensen, døde den 8. Februar 1885.“